

سند و مکتب‌فراشی‌ها چالش‌ها و راهکارهای تحول کشور بر اساس سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

۱۰

مبانی حقوقی راهبرد ایرانی اسلامی غلبه بر چالش‌های فضای مجازی در منویات مقام معظم رهبری

نوید الهوئی

دانش آموخته دکتری، پژوهشگر ارشد راهبردی، دانشگاه آزاد اسلامی تهران

نتایج و بحث

بروز تکنولوژی‌های نوین در طی سال‌های اخیر جامعه بشری را به تغییرات و تحولات گسترده‌ای دچار نموده است؛ چنین تحولاتی با به وجود آوردن تغییراتی در حیات بشر کسوت هویتی جدیدی را به وی بخشیده است. رسانه‌های مجازی و به تبع آن فضای مجازی یکی از این تغییرات بدیعی است که با پا به عرصه نهادن به زندگی بشر فرصت‌ها و مضرات نهان بسیاری را در زندگی ایجاد نموده است. فضای مجازی فضایی مجزا از فضای حقیقی است اما وابسته به آن می‌باشد لیکن حضور این فضا در زندگی افراد به نحوی است که هم قابل انفکاک نبوده و هم در امتداد زندگی به حیات و تأثیرگذاری خود ادامه داده است. استفاده زیاد از این فضا باعث آشفتنگی‌های فراوانی در سطح بین‌المللی و بالأخص در جامعه مدنی اسلامی ما شده است؛ حضور شخصیتی جهانی، عالم، دانشمند، فکور و حکیم چون حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) باعث گردیده است تا جامعه اسلامی همواره هوشیار و آگاه به سیاست‌های مخرب دشمنان و کینه‌توزان نظام اسلامی ما باشد و از گزند مشکلات متنوع و بنیان‌کن به دور باشد. مقام معظم و حکیم رهبری درمجموع توصیه‌ها، بیانات، احکام، منویات و کلام‌های عالمانه خود مزایا و معایب به‌کارگیری فضای مجازی را مورد تأکید قرار داده و همواره تلاش نموده‌اند بینشی صحیح را به مردم القا نمایند. از آنجایی‌که هدف از پژوهش حاضر استخراج و تدوین چارچوب کاربردی و منطقی مدیریت هوشمند فضای مجازی با اتکا به مجموعه گهربار منویات و منظومه فکری – عملی مقام معظم و معزز رهبری بود مورد بسط و بررسی دقیق قرار گرفت و نکات و کلید واژگان اساسی و کاربرد مدیریت کارآمد، استراتژیک و هوشمند فضای مجازی استخراج شدند. بنا به رویکرد اصلی پژوهش که استخراج کلید واژگان اساسی جهت مدیریت فضای مجازی بود مجموعه منویات و منظومه مقام معظم را الفاکر راهکاری در سه حیطه اساسی یعنی: حیطه برنامه‌ریزی و هدف‌گذاری، حیطه اجرا و عمل و همچنین حیطه ارزیابی هستند و در هر حیطه نیز زیرمجموعه‌هایی جهت ایجاد و پی‌ریزی صحیح برنامه جهت مدیریت هوشمند و کارآمد می‌باشد. حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در جملگی بیانات و منظومه فکری – عملی خود علاوه بر این‌که تبیین‌گر مشکلات و فرصت‌های به‌کارگیری فضای مجازی هستند روش، راهکار و طرقی را جهت انحلال مشکلات فضای مجازی را به جامعه اسلامی تبیین نموده‌اند.

پیشنهادها

- ۱- تشریح و تبسیط آثار و فرصت‌های مثبت و منفی بهره‌گیری از فضای مجازی با روش و رویکردی هوشمند، صحیح و عملی در جهت تفهیم نافذ آحاد مردم؛
- ۲- عدم بهره‌گیری از قوه قهریه در کنترل و مدیریت فضای مجازی چون سد استفاده از آن توسط آحاد مردم؛
- ۳- تشویق آحاد مردم جهت اقبال به تقویت بنیه تولید محتوای صحیح و کارآمد در فضای مجازی؛
- ۴- پایه‌گذاری بانک اطلاعاتی بومی در کشور اسلامی جهت نشر دانستنی‌ها و اطلاعات اسلامی؛
- ۵- ترغیب عموم مردم به جهاد در فضای مجازی با رویکرد مقاومتی صحیح در جهت نفوذ اندیشه‌های خرافی و ضد اسلامی – انقلابی؛
- ۶- ادبار عموم مردم در جامعه اسلامی از اهداف و روش‌های مخرب دشمنان با اتکا به دشمن‌شناسی؛
- ۷- تبلیغ آرمان‌های اصیل انقلابی – اسلامی با روش‌های نوین در جهت بهره‌گیری فضای مجازی؛
- ۸- ایجاد حلقه‌های مقاومتی و تبلیغی در جهت مقابل دشمن در فضای مجازی؛
- ۹- تبسیط و تشریح مواضع حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) نسبت به بهره‌گیری از فضای مجازی و تلاش وافر جهت انتقال صحیح آن به آحاد مردم؛
- ۱۰- برگزاری نشست‌ها و کنفرانس‌های تبیینی – تشریحی جهت تجلی یافتن ایده‌های ناب مدیریت فضای مجازی.

چکیده

هدف اصلی پژوهش حاضر آن است که با اتکا به چارچوب رویکردهای تبیین‌گرایانه آمیخته با دوراندیشی رهبر حکیم انقلاب حضرت امام خامنه‌ای که در مجموعه بیانات و توصیه‌های ایشان تجلی یافته است به تشریح و تبیین آثار مثبت و سوء بهره‌گیری از فضای مجازی بپردازد تا جامعه در هنگام فعالیت و استفاده از این فضا با آگاهی و رویکردی عاقلانه به امور خود بپردازد تا از آسیب‌های تهاجم فرهنگی – مجازی مصون باشد و نیز استخراج اصول منطقی و کارآمد مدیریت استراتژیک و نوین فضای مجازی با اتکا به منظومه فکری – عملی مقام معظم رهبری از مباحث مورد تأکید پژوهش حاضر می‌باشد. راهبرد پژوهشی تحقیق حاضر با توجه به این‌که متکی به بیانات و منظومه فکری – عملی مقام معظم رهبری می‌باشد به لحاظ ماهیت توصیفی – تبیینی و به لحاظ روش کیفی می‌باشد. در این پژوهش تلاش نموده‌اند تا با بهره‌گیری از منابع کتابخانه‌ای و نتایج تحقیقات پژوهشگران اقدام به گردآوری داده‌های پژوهشی نمایند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که مقام معظم و حکیم رهبری همواره با نگرش‌های توأم با عاقبت‌اندیشی و دوراندیشی در بیانات خود به آثار سوء بهره‌گیری و عدم مدیریت صحیح و منطقی فضای مجازی و تهاجم‌های موجود در این فضا علیه نظام و جامعه اسلامی پرداخته‌اند و فرصت‌های موجود در این فضا را تشریح‌ها نموده‌اند و توصیه‌های گوهر باری به مسئولان و آحاد مردم ارائه نموده‌اند؛ همچنین ایشان علاوه بر اینکه به تبیین آثار پرداخته، اصول نوین و بدیعی را جهت مدیریت کارآمد و کنترل صحیح فضای مجازی ارائه نموده‌اند.

مقدمه

حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی) علاوه بر این‌که توصیه‌های گران‌قدری درباره فضای مجازی می‌فرمایند، شیوه‌هایی جهت مدیریت کارآمد ارائه می‌نمایند که در طی پژوهش حاضر به شیوه‌ای اساسی مورد بحث و تبیین قرار خواهند گرفت. سازه اجتماعی و جبرگرایی فنی دوقطبی است که فضای مجازی و اینترنت در آن جای گزیده‌اند و در فعالیت‌های گوناگون بشری نفوذ داشته دارد (پاتریشیا، ۱۳۸۲) و تأثیراتی عمیق بر رویکرد حیاتی چون: ارتباطات و ترویج اخلاقیات ضد فرهنگی و متضاد با باورهای اصیل دینی داشته است. مقام معظم رهبری با آگاهی و اشراف به چنین مسائلی در توصیه خود به نمایندگان دوره یازدهم مجلس شورای اسلامی می‌فرمایند: «مسئله مدیریت فضای مجازی، جزو مسائل مهم ما است. این مسئله، مسئله بلندمدت هم نیست؛ بلکه مسئله کوتاه‌مدت و میان‌مدت و جزو مسائل نزدیک ماست که باید به آن توجه شود. امثال این‌ها، مسائل کلیدی وجود دارد. دچار حاشیه‌ها نشوید، دچار مسائل فرعی و بی اولویت نشوید» (بیانات مقام معظم رهبری، ۲۲/۰۴/۱۴۰۰). از آنجایی‌که فضای مجای فاقد مرزهای جغرافیایی است پس فرصتی نیز برای سودجویان می‌باشد تا با رویکردها و شیوه‌هایی سازمان‌دهی شده نقشه‌های شومی را پی‌ریزی نموده و درصدد اقدامات ضد ملی برآیند و نیز موجبات ریزش ارزش فرهنگی جامعه که همانا ارزش‌های ایرانی و اسلامی است را فراهم نمایند بدین جهت مدیریت و فعالیت موثر در این فضا جهت پایداری فرهنگ و ارزش‌های اسلامی از ضروریات جامعه اسلامی است. بدین‌جهت برای نائل آمدن به هدف مذکور قدم‌به‌قدم پیش خواهیم رفت در وهله اول به ضرورت پژوهش و نیاز به انجام پژوهش حاضر اشاره خواهد شد در قدم دوم به اهداف پژوهش حاضر در دو قسمت هدف کلی و اهداف جزئی پرداخته می‌شود سپس در مرحله بعد روش پژوهش تبیین می‌گردد سپس در گام چهارم ادبیات پژوهش که متشکل از مبانی نظری و ادبیات پژوهشی می‌باشد تشریح می‌شوند پس‌از آن در مرحله پنجم از تحقیق به تشریح فضای مجازی از دیدگاه رهبری پرداخته می‌شود و بعداز آن مزایا و فرصت‌های فضای مجازی و معایب و چالش‌های به‌کارگیری آن از مجموع منویات مقام معظم رهبری تشریح می‌شود سپس در وهله هشتم به تبیین گرایش و نظر رهبری به فضای مجازی با وجود چالش‌ها و معایب آن پرداخته می‌شود؛ گام بعدی تحقیق حاضر به مسئله چرا فرهنگ و اهمیت توجه به آن می‌پردازد پس از گام حاضر مجموعه تاکتیک‌های مدیریت فضای مجازی با اتکا به منویات مقام معظم و خیره رهبری استخراج و در جدولی تنظیم خواهند شد در قدم یازدهم به جمع‌بندی و نتیجه‌گیری پژوهش حاضر پرداخته می‌شود و در دو گام آخر تحقیق به پیشنهادات پژوهشی و منابع و مآخذ بهره‌گیری شده در تحقیق اشاره می‌شود.

روش تحقیق

هدف اصلی پژوهش حاضر آن است که با اتکا به چارچوب رویکردهای تبیین‌گرایانه آمیخته با دوراندیشی رهبر حکیم انقلاب حضرت امام خامنه‌ای که در مجموعه بیانات و توصیه‌های ایشان تجلی یافته است به تشریح و تبیین آثار مثبت و سوء بهره‌گیری از فضای مجازی بپردازد تا جامعه در هنگام فعالیت و استفاده از این فضا با آگاهی و رویکردی عاقلانه به امور خود بپردازد تا از آسیب‌های تهاجم فرهنگی – مجازی مصون باشد. بدین‌جهت برای نائل آمدن به هدف مذکور قدم‌به‌قدم پیش خواهیم رفت در وهله اول به ضرورت پژوهش و نیاز به انجام پژوهش حاضر اشاره خواهد شد در قدم دوم به اهداف پژوهش حاضر در دو قسمت هدف کلی و اهداف جزئی پرداخته می‌شود سپس در مرحله بعد روش پژوهش تبیین می‌گردد سپس در گام چهارم ادبیات پژوهش که متشکل از مبانی نظری و ادبیات پژوهشی می‌باشد تشریح می‌شوند پس از آن در مرحله پنجم از تحقیق به تشریح فضای مجازی از دیدگاه رهبری پرداخته می‌شود و بعداز آن مزایا و فرصت‌های فضای مجازی و معایب و چالش‌های به‌کارگیری آن از مجموع منویات مقام معظم رهبری تشریح می‌شود سپس در وهله هشتم به تبیین گرایش و نظر رهبری به فضای مجازی با وجود چالش‌ها و معایب آن پرداخته می‌شود